

מבארים חז"ל¹ שסוכה דירת ארעי בעינין, כלומר שהסוכה צריכה להיות בית ארעי לאדם שיתגורר בו למשך שבעה ימים. דבר זה רומז את מהלכנו בעולם הזה שהוא מבחינת דירת ארעי, שאיש לא יודע מתי נעזוב את העולם.. לעומת העולם הבא שזה הדיירת קבע שלנו, ולכן אין מה להשקיע בעולם הזה בשום דבר גשמי כמו כסף, כבוד וכד' אלא רק ברוחניות תורה גמילות חסדים וכד' כדי להעצים את הדיירת קבע שלנו.

לפעמים לכולנו מגיע המחשבה בעת שאנו לומדים תורה, אם זה בשנים שאדם לומד בישיבה או בקביעת עיתים לתורה אצל כל יהודי, מה יצא לי מהלימוד? מה אני מרוויח מזה? אני יכול באותו הזמן לעבוד ולהרוויח כסף דבר שיותר נצרך לי עכשיו. זה בדיוק מה שימי סוכות מלמדים אותנו, אותה האמונה בשי"ת לדעת מה העיקר ומה הטפל ואיפה הקבע שלי שאני משקיע עליו וכל השתדלותי רק בדבר הזה.

הגמרא מספרת² שלעתיד לבוא יבואו אומות העולם לפני הקב"ה ויגידו שגם הם רוצים שכר כמו ישראל, יגידו לו: תנה לנו מראש ונעשנה. אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה... מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא. הגמרא בהמשך שואלת הרי מצטער פטור מסוכה? הגמרא משיבה שאומנם שישראל יוצאים מהסוכה במדין מצטער יוצאים מצער מהסוכה ולא בועטים בסוכה על המצווה כמו שעשו אומה"ע³. וכן הבן איש חי⁴ מסביר שבכוונה הם עשו את הסוכה שלהם בגג כדי למצוא לעצמם פטור מהסוכה בגלל הרווח או החמה, לא כמו ישראל שמתאמצים במצוות ומשתדלים לקיימם בכל הדקדוקים.

מזה נלמד את האהבה שצריכה להיות לנו במצוות וביחוד במצוות הסוכה שזה היא טענה לגאולה שלנו נגד כל אומה"ע. וכמובן האמונה שהזכרנו שגם שלפעמים זה קשה להיות שבוע שלם בדירת ארעי, לאכול ולישון רק שם, צריך את המוסר והאמונה בשי"ת לדעת שבעראיות זו זה כל חיינו בעולם הזה ובית הקבע שלנו זה עולם הבא.

הרב דסלר⁵ מבאר את התפילה הנאמרת מדי תפילת ערבית, "ופרוש עלינו סוכת שלומך ותקננו מלכנו בעצה טובה מלפניך". "הנה סוכה היא דירת ארעי, והיא בחינת "ביטול היש" של העולם הזה. בחינה זו היא ששיג האדם שאין שום קביעות בעולם הזה, ואדרבא, כל תאוותיו והנאותיו חולפות עוברות, וגם כל מחשבות האדם שלפיהן יוכל לבסס את עצמו בחיים מסודרים לדורי דורות, אין אלא דמיונות שווא... הכרה זו מצויה היא אצל כל בן דעת, כי הרי החיים עצמם מוכיחים ששאיפות העולם הזה הבל הנה, ורק השאיפות הרוחניות מביאות לידי אושר ושמחה".

הרב דסלר ממשיך ומסביר שם שבעצם "ביטול היש" מביא לידי שלום בעולם, כי רק האדם יוריד את עצמו כביכול משאיפותיו הפרטיות יכול להבין את השני ולהיות אתו באותו המחיצה, ששואפים לגשמיות כל אחד רוצה את מה שיש לחברו ויותר מזה, לכן כך לא יכול לבוא שלום בעולם, אולם שיש שאיפות רוחניות כמו שהסברנו יכול לבוא השלום בעולם שלכולם יש מגמה משותפת בעולם הזה לבנות את חיי עולם הבא.

¹ סוכה ב ע"א

² עבודה זרה ג ע"א

³ כמו שפסק הרמ"א (בשם המהרי"ל) בסימן תרלט סעיף ז "וכשיוצא מן הסוכה מכח הגשמים, אל יבעט ויצא, אלא יצא כנכנע כעבד שמוזג כוס לרבו ושפכו על פניו."

⁴ בן יהוידע ע"ז ג ע"א

⁵ מכתב מאליהו חלק ב

דברים אלו הביא רבינו יונה בשערי תשובה⁶: לתאוה יבקש נפרד בכל תושיה יתגלע⁷, "פירוש: מי שמבקש ללכת אחר תאוות ורצונות, נפרד מכל חבר ועמית, כי ירחקו ממנו אוהב ורע, כי תאות בני אדם ומדותם חלוקות, אין רצונו של זה כרצונו של זה, אכן אם ילך בדרך השכל, אז יתחברו לו החברים, ויהיו אוהביו רבים."

המשנה⁸ מביאה עשרה דברים שנבראו בשבת בין השמשות, אחד מדברים שנבראו הוא "פי הארץ" הפה שבלע את קורח וכל עדתו. לכאורה מה הקשר בין פי האדמה שהייתה צריכה להיבראות בבין השמשות?

הבן איש חי⁹ מסביר שימי הבריאה מרמזים על כל השנים שהעולם יתקיים, היום הראשון כנגד האלף הראשון וכו' עד היום השביעי שבו שבת השי"ת כנגד האלף השביעי שבו תגיע הגאולה השלמה לאחר שהעולם הגיע לתיקונו, מסביר הבא"ח שאנחנו נמצאים בשני העולם שערב שבת בין השמשות, באלף השישי ממש לפני הגאולה, והדבר שהכי יפריע לפני הגאולה השלמה זוהי המחלוקת, לכן רצה להגיד לנו הקב"ה בסימון בריאת פי האדמה שבלעה את קורח, כמה אנחנו צריכים להתרחק מהמחלוקת ולהגביר שלום בין אחד לשני כדי לקדם את הגאולה.

החפץ חיים למרות גילו המופלג בנה את הסוכה באותו מקום כמידי שנה, הרבנית יצאה וראתה את הסוכה ואמרה שאלי עדיף שהסוכה תהייה במקום אחר, מיד החפץ חיים בלי לחשוב הרבה פירק את הסוכה ובלי להתלונן בנה את הסוכה במקום החדש, אחר שבנה יצאה שוב הרבנית ואמרה אולי עדיף באמת שהסוכה תהייה במקום הראשון, ושוב פירק החפץ חיים בלי שום מילה את הסוכה והרכיב אותה במקום הראשון וכל זה למען שלום הבית ביניהם...

ארבעת המינים שאנו נוטים בחג ג"כ מרמז על האחדות המיוחדת שצריכה להיות לנו, כמו שמובא במדרש¹⁰: "פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים, כפות תמרים אלו ישראל מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, וענף עץ עבות אלו ישראל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים, ומה הקב"ה עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה."

אמרו חז"ל¹¹: "שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן, מן - בזכות משה." ישנה שאלה מפורסמת, למה דווקא עושים חג מיוחד זכר לענני הכבוד (סוכות) ולא עושים חג זכר למן או לבאר?

נאמרו תירוצים שונים, יש מיוחדות בענני הכבוד, בדר"כ לעוברי דרכים צריכים להביא מזון ושתייה שהם המן והבאר, אולם ענני הכבוד שהלכו עם ישראל זוהי מתנה מיוחדת שניתנה במתנה לכן עושים חג לזכר זה. אפשר להגיד גם באופן אחר שאת המן והבאר קיבלו ישראל אחרי שהתלוננו ואולם ענני הכבוד קיבלו ישראל בלי תלונה.

לפי דברינו לעיל הדברים ממש מובנים, ענני הכבוד ניתנו לישראל בזכותו של הארון הכהן, וידוע שאהרון הכהן היה איש המשרה שלום בין אחד לשני בישראל, כמו שאמרו חז"ל¹²: "הוי מתלמידיו של

⁶ שער ראשון, לא

⁷ משלי יח, א

⁸ אבות פרק ה משנה ו

⁹ ברכת אבות פרק ה משנה ו

¹⁰ ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה ל סימן יב

¹¹ תענית ט ע"א

¹² אבות א יב

אהרון, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. "לכן כל מהותו של החג מסמל לנו את השלום שצריך להיות בינו, ובשביל דבר חשוב זה מובן קביעתו של חג סוכות.

שלושה רגלים ישנה לישראל פסח שבועות וסוכות, שלושתם כנגד שלושת האבות, סוכות הוא כנגד אברהם אבינו איש החסד כמו שנאמר במדרש¹³: "אתה אמרת 'והשענו תחת העץ' אני נותן להם מצות סוכה", זהו הסמל המיוחד של חג סוכות שאם כל אדם יבטל את הרצון הפרטי שלו ויעשה חסד עם השני, נוכל להגיע לשלום בין כולנו ונזכה לגאולה.

בפרשת השבוע נאמר הברכה שנתן משה לפני מותו, "יהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"¹⁴, מסביר אור החיים על הפסוק את דברינו בעניין השלום: "מלכות ישראל תהיה מתקיימת כשהיו ישראל מתאספים ראשיהם יחד ולא יהיו בד בבד שבזה יהיה סבה שיתיחדו יחד שבטי ישראל, וכשישראל בגדר זה הנה הנם ברום גדר ההצלחות ומלכותם תהיה בה הויה של קיום, וצא ולמד כי מיום שנחלקו הלבבות ונחלקו המלכויות מה עלתה בידם, וזאת סיבת עגלי ירבעם והבאים אחריו, כי ראש האובדן הוא הפירוד, וכלי המחזיק הברכה הוא השלום ויחוד הלבבות."

לשלום שביארנו ולגאולה שתבוא במהרה אפשר להגיע ע"י עסק התורה מתוך מצות סוכה, כמו שביאר רבינו בחיי בספר כד הקמח¹⁵: "הסוכה צריכה צל וישראל מוזהרין להסתופף בצל התורה, הסוכה שלש דפנות והתורה שלשה חלקים תורה נביאים וכתובים המעמידין את העולם הוא שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. הכשר גובה הסוכה עשרה טפחים רמז לי' הדברות. הכשר הרחב שבעה טפחים רמז לשבע חכמות הנכללות בתורה. נמצא הכשר הדופן אורך ורחב שבעים טפחים הוא שאמר שבעים פנים לתורה. חיוב ישיבת הסוכה בין ביום בין בלילה וזה רמז לתורה שכתוב בה והגית בו יומם ולילה."

שנזכה לשלום האמתי ולגאולה שלמה בב"א. חג שמח!

¹³ מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וירא סימן ד

¹⁴ דברים לג ה

¹⁵ ערך סוכה